

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR:

O‘XSHASHLIK VA FARQLAR

Urganch davlat pedagogika instituti akademik

litseyi ingliz tili fani o‘qituvchisi

Saidjonova Sanobar

Annotatsiya

Frazeologik birliklar har bir xalqning til boyligida alohida o‘rin tutadi. Ular xalqning madaniyati, urf-odatlarini, hayot tarzini va o‘ziga xos dunyoqarashini aks ettiradi. Ingliz va o‘zbek tillaridagi frazeologik birliklar ham milliy o‘ziga xoslikni va umuminsoniy qadriyatlarni aks ettiruvchi so‘z birikmalari bo‘lib, ular mazmun-mohiyat va qo‘llanishda ba’zi o‘xshashlik va farqlarga ega. Ushbu maqolada ingliz va o‘zbek tillaridagi frazeologik birliklarning kelib chiqishi, semantik xususiyatlari hamda o‘xshash va farqli jihatlari tahlil qilinadi.

1. Frazeologik birliklarning kelib chiqishi

Frazeologik birliklar xalqning tarixi, madaniyati, dini va hayot tarzi bilan chambarchas bog‘liqdir.

1.1. Ingliz tilidagi frazeologik birliklar

Inliz tilidagi frazeologik birliklar ko‘pincha quyidagi manbalardan shakllanadi:

Mifologiya va diniy manbalar:

Masalan, "Achilles' heel" — qadimgi yunon mifologiyasidagi Axillesning kuchsiz tomon.

Kundalik hayot:

"Raining cats and dogs" (it-mushukdek yomg‘ir yog‘moqda) — kuchli yomg‘irni ifodalaydi.

1.2. O‘zbek tilidagi frazeologik birliklar

O‘zbek tilidagi frazeologik birliklar ko‘proq xalq og‘zaki ijodidan va milliy urf-odatlardan kelib chiqqan:

Xalq maqollari va iboralari:

Masalan, "Qopga sig‘may qoldi" (sir oshkor bo‘ldi).

Tabiiy va qishloq xo‘jaligi hayoti:

"Qopdan chiqqan mushuk" (sir fosh bo‘ldi).

2. Ingliz va o‘zbek tillaridagi frazeologik birliklarning o‘xshashliklari

Frazeologik birliklar orasida umumiyliklar ko‘proq umuminsoniy qadriyatlar va tajribalar bilan bog‘liq:

1. Uiversallik:

"To cry over spilled milk" (to'kilgan sut uchun yig'lamoq) — "O'tgan ishga salovat".

Har ikkala til ham ortga qaytarib bo'lmaydigan afsuslarni ifodalaydi.

2. Tabiatga oid iboralar:

"As free as a bird" (qushdek erkin) — "Qushdek ozod".

3. Mehnatga oid maqtovlar:

"Busy as a bee" (asal ari kabi band) — "Aridek tirishqoq".

3. Ingliz va o'zbek tillaridagi frazeologik birliklarning farqlari

Til va madaniyatdagi o'ziga xoslik sababli ingliz va o'zbek tillaridagi frazeologik birliklar ba'zi farqlarga ega.

3.1. Semantik farqlar

Ingliz tilida frazeologik birliklar ko'proq obrazli va idiomatik ma'noga ega:

"Bite the bullet" (qiynalishga bardosh berish) — bu ibora ko'chma ma'noda ishlatiladi.

O'zbek tilida esa frazeologik birliklar ko'pincha to'g'ridan-to'g'ri ma'no beradi:

"Qo'rqqan o'limdan qutilmas".

3.2. Madaniy farqlar

Ingliz tilidagi iboralar zamonaviy texnologiya va shahar madaniyatiga ko'proq bog'liq

"The ball is in your court" (qaror sizning qo'lingizda).

O'zbek tilidagi iboralar esa qishloq xo'jaligi va an'anaviy hayot tarzini aks ettiradi:

"Yerga urug' sochmasang, hosil olmaysan".

4. Fazeologik birliklarning qo'llanilishi

Frazeologik birliklar nutqni obrazli va ta'sirchan qilish uchun ishlatiladi. Ingliz tilida frazeologik birliklar ko'pincha kundalik suhbatlarda, ommaviy axborot vositalarida keng ishlatiladi. O'zbek tilida esa frazeologik birliklar ko'proq xalq maqollari shaklida qo'llanadi va nasihat berish maqsadida ishlatiladi.

Xlosa

Ingliz va o'zbek tillaridagi frazeologik birliklar madaniy boylik va xalqning hayotiy tajribasini aks ettiradi. O'xshashliklar umumiy insoniy qadriyatlar bilan bog'liq bo'lsa, farqlar esa har bir xalqning o'ziga xos madaniyati va hayot tarzi bilan izohlanadi. Ushbu frazeologik birliklarni o'rganish tilshunoslikdagi tadqiqotlar uchun katta ahamiyatga ega bo'lib, tilning boyligi va universalligini ochib beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar;

1. Ахманова О.С. Лингвистика терминлари луғати.
2. Кембриж идиомалар луғати.
3. Ўзбекистон халқ мақоллари тўплами.
4. Фразеология ва идиомаларнинг маъносига доир тадқиқотлар.